

Organizace sportu v Československu 1952–1989

Organizace sportu v Československu 1952-1989

- Politickoeekonomický systémem – socialistický
- Sport - hlavně vrcholový - „hýčkané dítě“ socialismu
- Štědrá státní podpora sportu byla státním zájmem, sport byl výkladní skříní nedemokratického režimu
- Sport - totálně zpolitizovaný
- Bohužel i nad sportem se snášela atmosféra donášení, udávání, strachu a lámání lidských charakterů

Organizace sportu v Československu 1952-1989

Státní řízení tělovýchovy a sportu

Jednotná dobrovolná organizace ČSTV
do roku 1968

Tělovýchova a sport v letech 1969 -
1989

Státní řízení tělovýchovy a sportu

- 1952 nespokojenost s kvalitou sportu
- Nedostatečné využívání sovětské fyskultury
- Slabé plnění Tyršova

odznaku zdatnosti nově - Připraven k práci a obraně vlasti (PPOV) a Bud' připraven k práci a obraně vlasti (BPPOV)

- Úkol - zlepšovat zdraví lidu, zvyšovat jeho tělesnou a brannou zdatnost a pracovní výkonnost, vychovávat k odhodlanosti a statečnosti při obraně vlasti.

Stát se proto staral o rozvoj tělesné výchovy a sportu.

Státní řízení tělovýchovy a sportu

- Zákon č. 71/1952 Sb. o organizaci tělesné výchovy a sportu
- **Státní řízení zajišťoval SVTVS**
- Zavedeno důsledné provádění tělovýchovy podle pracoviště
- Vedením bylo pověřeno šest center - komplikovaný, nepružný systém
- Současně založen odbor základní tělesné výchovy (ZTV) a oddíly turistiky

Státní řízení

Vedením bylo pověřeno šest center - komplikovaný, nepružný systém

Úsek	Působnost	DSO
Ústřední rada odborů a její svazové výbory	Dobrovolná TV a sport členů ROH a jejich rodin	DSO: Baník, Spartak, Tatran, Jiskra, Dynamo, Slavoj, Slovan, Lokomotiva, Slavia
Ministerstvo školství, věd a umění	Dobrovolná a povinná školní TV a sport škol I.–III. stupně a VŠ	
Ministerstvo pracovních sil	Dobrovolná a povinná TV a sport žáků učilišť	DSO Pracovní zálohy
Sokol	Vesnice a města, kde nebyly odborářské jednoty	DSO Sokol
Ministerstvo národní obrany	Dobrovolná TV a sport vojáků a zaměstnanců vojenské správy	ATK (později Ústřední dům armády – ÚDA, potom Dukla)
Ministerstvo národní bezpečnosti	Dobrovolná TV a sport příslušníků bezpečnosti a pohraniční stráže	DSO Rudá hvězda

Státní řízení tělovýchovy a sportu

- Masová tělovýchova
BPPOV, PPOV, Dukelské a Sokolovské závody
branné zdatnosti
- Svazarm - příprava branců, příprava k civilní obraně,
sportovní reprezentace
1952 zavedeno individuální členství
Svazarmovská doména – tzv. odbornosti (motorismus,
sportovní střelba, kynologie...)
- 1955 první celostátní spartakiáda - fluktuace,
kampaňovitost a často i fiktivní údaje
Porušování zásad dobrovolnosti

Státní řízení tělovýchovy a sportu

- Vrcholový sport - výkladní skříň socializmu
- Výběr reprezentantů nebyl mnohdy podle výkonnosti, ale ideové a politické „vyspělosti“
- Sportovní výpravy doprovázeli spolupracovníci StB
- Protekce armádního sportu - soustředění v oddílech ATK, později ÚDA a DUKLA, TJ Rudá hvězda
- 1954 zavedeny odměny za rekordy a vynikající sportovní výsledky
- SVTVS zajišťoval pracovní fiktivní místa reprezentantům
- OH 1956 Melbourne - zlato O. Fikotová v hodu diskem, stříbro Bosáková kladina

Státní řízení - pozitiva

- 1953 - vznik Institutu tělesné výchovy a sportu v Praze - přibývání odborníků, trenérů a cvičitelů
- Vycházela vědecká a odborná periodika
- Zavedení dlouhodobých soutěží

Vše podle vzoru sovětské fyskultury a jen pro prověřené pracovníky.

Jednotná dobrovolná organizace ČSTV

Organizace a řízení tělesné výchovy a sportu platily s menšími obměnami až do roku 1989

20. 12. 1956 zákon O organizaci tělesné výchovy č. 68 Sb.

- Majetek převeden na JDTO
- V březnu 1957 Československý svaz tělesné výchovy (ČSTV)

ČSTV

- **Struktura územní**   ÚV ČSTV   KV ČSTV   OV ČSTV
1957 ČSTV - 900 tisíc členů 1961 - 1,5 mil., 1965 - 1 752 460 1989 – 2 mil. členů
- **Struktura svazová** - druhy sportu - ústřední svazové orgány, svazové orgány na krajích a okresech
- **Tělovýchovné jednoty** – dělily se na oddíly podle jednotlivých druhů sportu a na odbory ZRTV a turistiky
- Pod ČSTV spadala veškerá sportovní zařízení ve státě kromě školních sportovišť
- **Financování** - ÚV ČSTV financoval vrcholový sport , masový systém středisek vrcholového sportu a tréninková střediska mládeže,
- výbory financovala také Sazka

Na tělovýchovné a sportovní činnosti se podílely organizace:

<i>Svazarm</i>	branné a motoristické sporty
<i>Čs. svaz mládeže a Pionýrská organizace</i>	mimoškolní tělesná výchova a sport
<i>ROH</i>	rekreační tělesná výchova, masové soutěže
<i>Ministerstvo školství</i>	školní tělesná výchova, péče: – o vzdělávání tělovýchovných kádrů s vysokoškolskou kvalifikací a trenérů I. třídy – o vysokoškolský sport – částečně rozvoj vědy a výzkumu v tělesné výchově a sportu
<i>Ministerstvo národní obrany</i>	služební tělesná výchova a armádní vrcholový sport (Dukla)
<i>Ministerstvo vnitra</i>	služební tělesná výchova a vrcholový sport (Rudá hvězda)

ČSTV

- Součástí ČSTV se stal úsek Rudá hvězda
- Od roku 1958 MV vydalo rozkaz

„...všichni příslušníci a příslušnice MV mají povinnost zúčastnit se pravidelné tělesné výchovy nejméně 4 hodiny v měsíci a mezi pravidelným cvičením nesmí být interval delší 14 dnů...“.

- Masové akce byly podporovány hesly
„Sportem k vyšší bojové zdatnosti!“ „Za masovost–za rekordy!“ apod.
- Dominovalo formální plnění odznaku, celostátní spartakiády (1960, 1965). Obnoveny byly sportovní hry mládeže (SHM), organizovaly se sportovní a turistické akce

- OH 1960 Řím

11. místo

Eva Bosáková 1 zlatou

1 stříbrnou

Bohumil Němeček box

- OH 1964 Tokio

10. Místo

Věra Čáslavská 3 zlaté, zlato Hans Zdražila vzpírání

- OH 1968 Mexiko

Jiří Raška první zimní zlatou a Věra Čáslavská 4 zlaté a 2 stříbrné,
v r. 1968 byla prohlášena za nejlepší sportovkyni světa

ČSTV

- **V rámci federalizace ČSSR** v roce 1968 vznikly dvě prakticky samostatné organizace - ČTO a STO

Sportovní svazy získaly více pravomocí v ČTO i STO měly autonomní postavení

- Pro rok 1968 je charakteristická snaha o demokratizaci a liberalizaci společnosti. Sokol a další sportovní organizace usilovaly o obnovení činnosti.
- Intervence cizích armád 21. 8. 1968 obrodný proces zastavila. Obnovené nebo obnovující se organizace byly zlikvidovány

Doprovázeno rozsáhlými kádrovými změnami a čistkami.

Opět důsledné uplatňování principu vedoucí úlohy KSČ

ČSTV 1969 - 1989

- Návrat k dogmatickým praktikám
- Přijato Poučení z hodnocení vývoje tělovýchovné organizace v uplynulém období, na jehož základě nastoupily prověrky a čistky.
- Plány na pětileté období a časté organizační změny.
- 1973 ČTO a STO zrušily své republikové pravomoci.
- 1975 komise pro mládež a tělesnou výchovu při národních výborech
- 1978 vládní výbory pro tělesnou výchovu a sport, které se vytvořily při federální vládě i národních vládách.
- Výbory byly po stálých kompetenčních sporech s ÚV ČSTV v 80. letech opět zrušeny.
- 1974 změna názvu ZTV na Základní rekreační tělesnou výchovu (ZRTV)

ČSTV 1969 - 1989

- Masové výchově dominovaly Československé spartakiády 1975, 1980 a 1985
- 1970 se neuskutečnila pro obavy z projevů antisovětizmu a protikonsolidačních postojů veřejnosti
- Formálně se stále plnily odznaky zdatnosti, pionýrská liga, hnutí Pohybem ke zdraví apod.

Vrcholový sport

- 1973 diferenciacie výkonnostního sportu od vrcholového
Organizace a zásady zabezpečení vrcholového sportu v ČSSR

Do 80. let investice do výstavby tělovýchovných zařízení.

Výstavba speciálních středisek vrcholového sportu v ČSTV i v rezortech školství vnitra a MNO. Výcviková střediska v Nymburce, Vlašimi, Bojnicích na Štrbském Plese.

- **O rozvoj vrcholového sportu se staraly**

ČSTV, Socialistický svaz mládeže (SSM), ROH, Svazarm, ministerstva školství, obrany a vnitra.

- 1978 návrat péče státu o vrcholový sport

Návrh na organizaci státní péče o tělesnou výchovu a sport

Pokrytecké odmítání profesionalismu

Vrcholoví sportovci byli **vydáváni za ušlechtilé amatéry**

Státem řízený doping

- Státní orgány řídily tzv. „regeneraci s použitím podpůrných prostředků„

1970 ČSSR disponovala moderně vybavenou laboratoří dopingové kontroly

Antonín Himl na moskevské olympiádě 1980

řekl bronzovým veslařům Vochoskovi a Peckovi

„Zklamali jste mě! Vsadil jsem na vaše vítězství bednu vodky! Kdybyste se podrobili komplexní lékařské péči, nepřišli byste o zlaté medaile!“.

- Rekordy byly potřebné jako **demonstrace předností socialistického systému**
- Organizované podávání dopingu pod lékařským dohledem skončilo v ČSSR v roce 1988

Vrcholový sport

- 1976 OH Montreal 14. místo
- 1980 OH Moskva 1984 ZOH Sarajevo 9. místo

Úspěchy na MS a ME

Hokejisté

MS 1972, 1976, 1977, 1985 , ME 1971, 1972, 1976, 1977

1957 - 1988 vodní slalomáři - 40 zlatých medailí na světových šampionátech

cyklistika 38 titulů mistrů světa, polovinu z nich v kolové bratři **Pospíšilové**

Tituly na MS získali atleti J. Kratochvílová v běhu na 400 a 800 metrů, koulařka H. Fibingerová a diskař I. Bugár (1983), lyžaři J. Raška (skoky, 1968), L. Rygl (sdružené závody, 1970) a J. Parma (skoky, 1987), moderní gymnastka D. Bošanská (kužely, 1979), ve skibobech A. Hanousková (slalom 1983) a další.

Někteří špičkoví sportovci odcházeli do zahraničí formou emigrace ale i formou legálních či dodatečně legalizovaných pobytů.

M. Navrátilová a I. Lendl volili z politických a osobních důvodů emigraci.

Negativa období 1952-1989

- Zideologizování a zpolitizování sportu
- Mechanické kopírování sovětského vzoru
- Uplatňování totalitního principu jednoty společenských organizací
- **Ideová a organizační jednota**, tj. jednotné výchovné působení na všechny členy v duchu marxizmu-leninizmu
- Platil **nedemokratický princip „demokratického centralizmu“**
- **Orientace na masovost a boj proti elitářskému individualizmu**
- **Formalizmus a kampaňovitost**

Pozitiva organizace sportu v Československu 1952-1989

- Výrazná státní podpora sportu, plánovitý rozvoj
- Zavedení celoročních soutěží a tréninkových systémů
- Zákony o organizaci a řízení tělesné výchovy (1949, 1952, 1956)
- Zkvalitnění přípravy tělovýchovných pedagogů, trenérů, cvičitelů
- Budování vědecké základny tělovýchovy a sportu
- Systematická práce s talenty a podpora vrcholového sportu
- V oddílech, odborech a tělovýchovných jednotách se často udržovaly prvky spolkového demokratizmu a tolerance, odlišné od poměrů ve vyšších řídicích orgánech.